

Rapport från ett webinar 2021-11-10
Klimat-och miljö - en viktig del av hälso- och sjukvårdens hållbarhet: Tvärprofessionellt samarbete – en effektivare väg framåt?

Nätverket för regionernas miljöchefer och Läkare för Miljön

Bakgrund

Hälso- och sjukvården utmaningar kan fångas in med hållbarhetskonceptets sociala, ekologiska och ekonomiska dimensioner. Samtliga svenska regioner står idag inför utmaningen att ställa om hälso- och sjukvården för att möta framtidens förändrade behov av välfärdstjänster med begränsade resurser. Samtidigt utgör klimatförändringen det största hotet mot den globala hälsan. Sjukvården är både en del av problemet, genom att globalt släppa ut mer växthusgaser än den omdebatterade cementindustrin, men är också en del av lösningen genom att hantera hälsoproblem orsakade av klimatförändringen med exempel som värmeböljor och ändrat infektionspanorama. Ett ytterligare bidrag är att verka för mer växtbaserad kost och aktiva transporter vilket bromsar klimatförändringen och förbättrar folkhälsan.

För hälso- och sjukvården, med alla sina emissioner från många källor, gäller nu utmaningen att definiera de egna målen och införliva dem i verksamheten för att bidra till de nationella målen. Hushållning med resurser och smartare organisation är de viktigaste åtgärderna, förutom användning av fossilfria material och transporter.

Inom Läkare för Miljön, som är associerad till Läkarförbundet och Läkarsällskapet, finns lokalföreningar i ett tiotal regioner. Under senare år har det i denna förening växt upp en gräsrotsrörelse av unga läkare som är djupt engagerade i sjukvårdens ansvar i dessa framtidsfrågor och ser att läkarprofessionen har en viktig roll i omställningen.

För att öka kunskaperna inom detta område arrangerades i Svenska Läkaresällskapets regi en webinarserie om hållbar sjukvård hösten 2020 (finns tillgänglig på länk: <https://www.sls.se/halsa--sjukvard/global-halsa/klimat-och-halsa/webinarserie-hallbar-sjukvard/>).

Det aktuella webinarret är en uppföljning av den ovan nämnda webinarserie och har planerats i samråd mellan Lars Berko, ordförande för Nätverket för regionernas miljöchefer och representanter för Läkare för Miljön.

Deltagare webinarret:

Region Gävleborg

Johan Kaarme, Hälso och sjukvårdsdirektör

Susanna Andersson, Miljöchef

Ingrid Mobacke, ST-läkare röntgen, Gävle

Frida Ridderstedt, ST-läkare ÖNH-kliniken, Hudiksvall

Region Östergötland

Ninnie Borendal Wodlin, Vårddirektör

Emma Lewau, Verksamhetschef,
hållbarhetSandra Isaksson, överläkare anestesi/IVA
Vrinnevi

Lars Berko, ordförande Nätverket för regionernas miljöchefer

Maria Wolodarski, ordförande Läkare för Miljön, överläkare, onkologi, NKS

Moderator: Charlotta Brask, utvecklingschef, Botkyrka kommun

Totalt deltog 55 personer via webben.

Syfte

Att i en dialog mellan sjukvårdschefer, miljöchefer och läkare (Läkare för Miljön) från olika regioner:

- försöka identifiera gemensamma övergripande mål och samarbeten för att stärka sjukvårdens roll i ett fossilfritt Sverige som är anpassat till klimatförändringens hälsorisker
- Klargöra vikten av bottom-up och top-down perspektiv i ett sådant förändringsarbete

Näm n fem viktiga konkreta utmaningar för hälso- och sjukvården gällande klimatomställningen

Deltagarna fick i uppgift konkretisera fem olika utmaningar för hälso- och sjukvården inom detta område.

Sjukvårdsdirektörerna

- Upphandling och hantering av hälso- och sjukvårdens många produkter inklusive engångsmaterial.
- Resande och transporter
- Hälsöfrämjande och förebyggande hälso- och sjukvård
- Kunskapsbrist och behov av bättre mål och planering

Miljöchefer

- Att nå fram till insikten att hållbarhet är ett eftersträvaransvärt mål och en del av lösningen i Agenda 2030
- Hitta strategier för att gemensamt ställa om för framtiden och framtidssäkra organisationen

Läkare för Miljön

- Hälso- och sjukvårdens klimatavtryck som måste minskas och bristen på nationell samordning avseende sätt att mäta utsläpp, gemensamma mål och uppföljning
- Regional utsläppsbudget som också är nedbruten till sjukvårds- och verksamhetsnivå med tydligare ansvarsfördelning . Svårt att arbeta med att minska utsläppen när man inte har konkreta utsläppsmål, ansvarsfördelning att förhålla sig till.
- Förebyggande hälsovård som också är gynnsamt för klimatet (mer växtbaserad kost, fysiskt aktiva transporter).

- Bristande kunskap om klimatkrisens hälsoeffekter i Sverige, bristande kunskap hur vi ska jobba med det inom vården, vems är ansvaret?
- Hur engagera vårdpersonal och chefer i den enorma utmaning det är att minska våra utsläpp så drastiskt som krävs?

Målsättningar för att möta utmaningarna

I nästa steg gällde vilka konkreta mål som kan sättas upp för att möta de identifierade utmaningarna.

Skapa bättre nationell samordning

- Det finns absolut ett behov av att bättre samordna detta arbete på ett nationellt plan med tydliga mål och bättre uppföljning
- Inom SKR pågår ett sådant arbete med beräkningar av växthusgasutsläpp med målet att det ska göras på ett enhetligt sätt i hela landet vilket medger tydliga mål och uppföljning
- Inom regionerna finns redan ett samarbete när det gäller upphandling med hänsyn till miljöaspekter

Öka engagemanget i organisationerna

- Lyfta klimat-/miljöperspektiv i våra olika forum.
- Redan idag har chefer ett ansvar för miljöfrågor, men oftast är engagemanget lågt på denna nivå
- Önskvärt att det kommer direktiv från högsta nivå till alla chefer att ta vara på initiativ från medarbetarna
- Sjukvården är alltid pressad, därför måste det vara lätt för den medarbetare som kommer med en idé/ett initiativ att uppmuntras, få diskutera med kompetent person, få arbetstid att ta fram ett förslag.
- Uppföljning och synliggörande av medarbetares initiativ är viktigt för att skapa motivation och engagemang
- Miljöpris för att stimulera engagemang (finns bl a i Östergötland, Gävleborg och Stockholm)
- Nationell kunskapsbank med goda exempel

Förbättra kompetensutvecklingen

- Olika utbildningar finns idag, bl. a. e-utbildningar.
- Utbildningens innehåll måste kompletteras inom nya områden och anpassas efter mottagare/ verksamhet och just deras arbetssätt och förbrukning.
- Det gäller att utbildningen är jämnt fördelad mellan yrkesgrupperna
- Viktigt med möten och dialog för att den nya kompetensen ska komma i bruk
- Skapa insikten att klimat och miljöfrågorna inte är en tilläggsuppgift utan en central del av att nå fram till en hållbar sjukvård

Få in klimatfrågan i vardagsarbetet

- Klimatfrågan finns inte med i arbetet på vårddirektörnivå eller i det administrativa ledet och bör lyftas in:
- Måldokument som implementeras och **följs upp**.
- Klimat/miljö perspektivet alltid finnas med och diskuteras över yrkesgrupper
- Initiera projekt med starka synergier mellan olika områden som t ex förbättrade vårdkedjor (färre patientbesök/kortare slutenvårdstider, bättre resursutnyttjande av personal, metoder, material, mediciner, transporter, ekonomi med samarbete mellan personalgrupper).
- Sådana samarbetsgrupper kan initieras utan att allt finns på plats och exempel är vårdkedjor och textilanvändning på operation och andra enheter.
- Resiliens, hälso-och sjukvårdssystemets förmåga att fungera under stor belastning (pandemier, extremväder som exempel) är ett viktigt delmål.

Vad händer nu?

- Rapporten från detta webinar lämnas till Nätverket för regionernas miljöchefer och Läkare för Miljön och dess 12 lokalföreningar i respektive region, Sjukhusläkarna, Läkarförbundet, Läkaresällskapet och intresserade deltagare i mötet.
- Artikel till Dagens Medicin/Dagens Samhälle/Läkartidningen övervägs.
- Fortsatt samarbete mellan LfM och Region Gävleborg och Region Östergötland
- Ett uppföljande möte övervägs.

Kontaktperson för vidare information: Maria Wolodarski, ordförande i Läkare för Miljön (maria.wolodarski@gmail.com)